

General-potpukovnik
Veljko MILADINović

MARKSISTIČKO OBRAZOVANJE U FUNKCIJI IDEJNO-POLITIČKIH ZADATAKA KOMUNISTA I OSTALIH PRIPADNIKA JNA

Kada se razmatra marksističko obrazovanje u funkciji idejno-političke borbe komunista i u funkciji zadataka koje izvršavaju svi pripadnici JNA, mislim da, pored ostalog, treba imati u vidu i to kakvo je bilo marksističko obrazovanje i kakva je bila idejno-politička aktivnost u nekoliko posljednjih godina.

U vezi sa jačanjem jedinstva i akcione sposobnosti Saveza komunista Jugoslavije, u Pismu druga Tita i Izvršnog biroa, između ostalog, kaže se da je »... idejno-politička osposobljenost članstva još u ozbiljnom raskoraku sa potrebama sadašnjeg društveno-političkog trenutka, sa obavezama koje je Savez komunista preuzeo. Aktivnosti u tom pravcu — rečeno je — još nisu ni izbliza dovoljne. Uz aktivno učešće i uticaj centralnih i pokrajinskih komiteta, nužno je da svaka opštinska organizacija SK razradi programe i oblike ideološkog osposobljavanja koji će obuhvatiti čitavo članstvo Saveza komunista. Marksističkom usmerenošću i aktuelnom sadržinom ideološki rat treba da bitno doprinosi osposobljavanju članova Saveza komunista za uspješniju, sasvim konkretnu, idejno-političku borbu protiv ideologija buržoaske orijentacije, nacionalizma, tehnokratskog i etatističkog birokratizma, lažnog levičarstva i svih vidova socijalne i političke demagogije«.

Povodom tih ocjena Izvršnog biroa i zahtjeva organizacijama da marksističkom usmjerenošću vode idejno-političku borbu za realizovanje partijske politike, u organizacijama SK u Armiji nije se oklevalo, kao što se nije oklevalo da se cjelokupna aktivnost razmotri u svijetlu zadataka iz Pisma. Nije bilo razlika u ocjeni da je

u tom periodu, odnosno od 21. sjednice Predsjedništva, 2. konferencije SKJ, pa sve do aktivnosti na realizovanju zadataka iz Pisma Izvršnog biroa i druga Tita, došlo do veće aktivnosti i odgovornosti komunista na svim područjima rada, što je, naravno, moralo biti praćeno povoljnijom i uspješnijom idejno-političkom aktivnošću, a takođe i mnogim razjašnjenjima koja se tiču zadataka organizacija i upravnih organa na području marksističkog obrazovanja. Mada se tim povodom pretežno okretalo budućim zadacima, nije bila mimođena ni ocjena rada u proteklom vremenu.

Sažeto kazano, u ocjenama se došlo do zaključka da su idejno-politička aktivnost, društveno-političko i marksističko obrazovanje, kontinuirano razvijani i održavani na nivou društvenih potreba i potreba koje su proisticale iz jačanja narodne odbrane, odnosno jačanja oružanih snaga. To se može reći za rad u vojnim školama na svim nivoima školovanja, za rad sa vojnicima, kao i za rad u ustanovama i komandama.

Tako kontinuiranoj aktivnosti i stalnoj brizi za marksističko obrazovanje, osim organizacija SK, doprinijele su i komande koje su idejnu aktivnost, politički rad i marksističko obrazovanje pripadnika armije smatrale svojom obavezom, i to jednom od svojih najvažnijih obaveza.

Armija je, u duhu njenih ratnih tradicija, ostala oružana snaga revolucije i njena zaštita, jer se razvila i vaspitavala u skladu sa interesima radničke klase i politike njene avangarde, sa interesima zajedničkog života ravnopravnih naroda i narodnosti, koji izgrađuju socijalizam. Takva orijentacija, osim ostalog, rezultat je stalne brige druga Tita za razvoj oružanih snaga i izgradnju politike opšte-narodne odbrane.

Iako je u takvoj orijentaciji bilo izvjesnih oscilacija, nekih dilema, pa i padova u intenzitetu, u osnovnom idejnom usmjeravanju i marksističkom obrazovanju, organizacija Saveza komunista u Armiji je održala svoju revolucionarnu suštinu, ostala je jedinstvena u borbi za politiku Saveza komunista Jugoslavije i otporna prema svim ideologijama koje su se suprotstavljale politici SKJ, prema antisamoupravnim i antisocijalističkim pojavama koje su se javljale u društvu, pa i u samom Savezu komunista. Izvjesne dileme u organizaciji rada i povremeno umanjena aktivnost, nisu doveli u pitanje kurs i revolucionarnu orijentaciju organizacija Saveza komunista u Armiji. Takva ocjena potvrđena je i u praktičnom radu za posljednje dvije godine. Dvadeset prva sjednica Predsjedništva, zaključci i akcioni program 2. konferencije, a isto tako i Pismo druga Tita i Izvršnog biroa, nisu izazvali među komunistima u Armiji kolebanja oko

opredjeljenja za dalji revolucionarni preobražaj SKJ, za dalji revolucionarni prodor u društvenim odnosima, za razvoj i konstituisanje samoupravljanja u još dominantniji društveni odnos. Zato je s pravom na našim konferencijama konstatovano da u sadašnjoj etapi revolucije, koja ima odlučujući značaj za pravce razvoja i sudbinu socijalizma u Jugoslaviji, nije bilo kolebanja u armijskim organizacijama. U isto vrijeme i komunisti u Armiji su shvatili da se treba potpuno uključiti u idejnu borbu i time omogućiti radničkoj klasi da zagospodari cjelinom društvene reprodukcije i obezbijedi joj se bitna uloga u političkom i društvenom odlučivanju. Na taj način, onemogućavaju se djelovanje i odnosi koji su suprotni interesima radničke klase, socijalizmu i samoupravljanju.

S pravom je takođe konstatovano da nije bilo nikakvog kolebanja u opredjeljenju da Savez komunista mora imati povećanu odgovornost za pravac društvenog razvoja, za funkcionisanje i razvoj sistema socijalističkog samoupravljanja, za jačanje revolucionarnog karaktera vlasti, za socijalističku sadržinu svih društvenih odluka (kako u Pismu stoji). To se isto može reći i kada je u pitanju uvjerenje armijskog sastava i članova Saveza o neophodnosti jačanja jedinstva Jugoslavije kao zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti, ili, kada je u pitanju naše uvjerenje i odlučnost da moraju jačati svi oni elementi koji učvršćuju Armiju, koji doprinose da se ona ponaša kao oružana sila koja služi interesima radničke klase i zajedničkim interesima svih naših naroda i narodnosti.

Zahvaljujući kontinuitetu u idejno-političkom radu i marksističkom obrazovanju mogli su se sa dovoljno jasnih pozicija ocijeniti otpori politici SK. Sa uspjehom se nastojalo da se liberalističke, tehnokratske, dogmatske i nacionalističke pojave i shvatanja otkrivaju, uočavajući pri tome njihovu društvenu opasnost, kao i opasnost za razvoj i jačanje oružanih snaga. U našim organizacijama je prihvaćeno shvatanje da je neophodno uočavati povezanost raznih vrsta otpora politici SKJ i da njihova snaga ne može biti u privlačnosti liberalističkih, tehnokratskih, nacionalističkih i drugih »izama«, već da će se takve pojave javljati kada SK nije dovoljno jasan u definisanju svoje aktivne politike, kada zastane ili malakše akcija komunista, kada nismo dobro organizovani, ili kada su komunisti nedovoljno borbeni.

Trebalo nam je da dođemo do takvih ocjena radi značaja protoklog perioda, a osobito zbog daljeg unapređivanja marksističkog obrazovanja i usmjeravanja idejno-političke aktivnosti.

Oslanjajući se na podršku i spremnost komunista i starješina i stvorenu klimu na realizaciji zadataka iz Pisma, preduzeto je više

značajnih mjera na unapređivanju rada na marksističkom obrazovanju. Osnovni motiv je da se unapređenje marksističkog obrazovanja shvati kao jedan od prioritetnih zadataka na kojem treba da se angažuju svi odgovorni faktori. Organizovani su skupovi, sastanci, seminari, obilasci i drugi oblici rada, radi izgrađivanja jedinstvenih stavova o ovim pitanjima, a savetovanje o marksističkom obrazovanju i njegovim karakteristikama koje uskoro treba da se održi, trebalo bi da sumira iskustva i podstakne komuniste na još kvalitetniji rad.

Izvršene su izmene i dopune u programima društveno-političkog obrazovanja. To je ostvareno poboljšanjem postojećih sadržaja pojedinih predmeta iz oblasti marksističkog obrazovanja, uvođenjem novih radi proširenja i obogaćivanja novim sadržajima. Nastoje se poboljšati i oblici rada na društveno-političkom obrazovanju. Proširena je izdavačka djelatnost i poboljšano snabdjevanje jedinica odgovarajućom literaturom.

U toku je realizacija stava Saveznog sekretara da se za marksističko obrazovanje u vojnim školama obezbijedi 8—10% vremena od ukupnog fonda časova. U nekim školama uvedeni su novi predmeti, a za postojeće se odvajaju više vremena što treba da obezbijedi kvalitetnije savlađivanje nastavnog gradiva i poboljša informativno-politički rad. Zatim, konkretizuju se mjere da cjelokupan vaspitno-obrazovni proces bude još neposrednije prožet marksističkim učenjem i našom idejno-političkom i društvenom praksom. Posebna pažnja obraća se izučavanju izvornih djela klasika marksizma. U radu sa starješinama dat je poseban naglasak na programe koji naučno i teoretski objašnjavaju problematiku društva i Armije. Time se doprinosi potpunijem idejnom angažovanju komunista i starješina u svemu što je pokrenula 21. sjednica, 2. konferencija i Pismo.

Ideološko-političko obrazovanje starješina, može se reći, ima u ovom periodu ove osnovne karakteristike: *prvo* — aktuelnost sadržaja, bilo da se radi o tematici godišnjeg programa ili o pitanjima iz tekućeg informisanja; *drugo* — viši nivo naučno-teorijske zasnovanosti i neposredne povezanosti sa izvornom marksističkom literaturom; *treće* — odgovorniji odnos prema zahtjevima društveno-političkog obrazovanja, bilo da su u pitanju organizacije SK, komande ili neposredne starješine; *četvrto* — planiranju nastave sada se poklanja veća pažnja, a izostanci sa časova su manji, predavanja su posećenija, individualne pripreme solidnije, a rad u cjelini intenzivniji; *peto* — poboljšan je samoobrazovni rad.

No, uporedo sa postignutim uspjesima u jedinicama i u organizacijama SK, ukazuje se i na razne slabosti i teškoće, među kojima

su i ove: neopravdano izostajanje dijela starješina sa pojedinih oblika nastave; nedovoljan individualni rad i površne pripreme za debate; nedovoljno korišćenje izvorne marksističke i druge stručne literature. Pored ovih, ističu se i neki drugi propusti, a naročito oni koji se odnose na primjenu marksizma u cjelokupnoj vojnoj praksi, na primjenu marksističke metodologije u nastavno-obrazovnom procesu i u realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane.

U radu sa vojnicima, prelaz na sadašnji program »Odbrana Socijalističke Jugoslavije«, predstavljao je nov kvalitet. Stvorena je jedinstvena programska cjelina u vaspitno-obrazovnom i idejnom smislu. U toku prošle godine sadržaji programa »Odbrana Socijalističke Jugoslavije«, upotpunjeni su stavovima 21. sjednice i Pisma. To je, uporedo s tekućim informisanjem, doprinijelo da se politička idejna kretanja u društvu i u JNA redovnije uključuju u vaspitno-obrazovni proces sa vojnicima i mornarima, što se pozitivno odrazilo na moralno-političko stanje.

Treba pomenuti organizovaniji rad u marksističkom obrazovanju mladih komunista. Organizovani su brojni kursevi na kojima su se obrađivali ciklusi aktuelnih idejno-teorijskih sadržaja — o ulozi SKJ, samoupravljanju, spoljnoj politici, koncepciji opštenarodne odbrane, ustavnim promjenama i dr. Na kursovima su učestvovali, pored vojnika komunista, i drugi vojnici, svi koji su željeli da prošire svoja politička znanja i postanu članovi SKJ. Ostvarena je široka saradnja u mnogim jedinicama sa radničkim univerzitetima i stečena su korisna iskustva koja je potrebno šire analizirati i uopštiti kako bi se u narednom periodu postigli još bolji rezultati.

Poslije 21. sjednice učinjeni su značajni naponi za unapređivanje marksističkog obrazovanja u vojnim školama. Osnov tih napora bila je rezolucija 3. konferencije SKJ u kojoj se, pored ostalog, ističe da je neophodno da »... sve organizacije i organi SK se odlučno zalažu za dublje promene u nastavnim planovima i programima, koji treba da obezbede naučno-marksističku zasnovanost nastavnih sadržaja u celini, jačanje idejne i vaspitne funkcije škola, što kvalitetnije udžbenike koji će se temeljiti na marksističkoj nauci i marksističkom osposobljavanju nastavnika, što zahteva zajedničku akciju SK u republikama, pokrajinama i JNA«.

Povodom tih zahtjeva analiziran je sadržaj postojećih programa marksističkog obrazovanja u vojnim školama, a održano je i nekoliko savjetovanja sa nastavnicima. Nakon tih dogovora uslijedilo je poboljšanje svih predmeta društveno-političkog obrazovanja, sa težištem da se u još većoj meri u njih uključi izvorna marksistička misao i rezultati naše teorije i društvene prakse. Isto tako, preduzete

su mjere za uvođenje novih predmeta marksističkog obrazovanja u pojedinim školama. Utvrđeno je da se uvedu »Osnovne marksističke filozofije« za srednje vojne škole, čije izučavanje treba da počne u ovoj nastavnoj godini; »Marksistička misao i socijalistički pokret« za komandno-štabne akademije i »Struktura i razvojne tendencije jugoslovenskog društva«, za školu Narodne odbrane. Uloženi su naponi da se srednjim vojnim školama i školama rezervnih oficira obezbijede udžbenici za sve predmete, a izdat je udžbenik za škole rezervnih oficira »Osnove opštenarodne odbrane«. U toku je izrada udžbenika i za predmete »Politički sistem SFRJ«, »Osnovi marksističke filozofije«, »Ekonomika SFRJ i »Osnovi marksističke sociologije«, za vojne akademije i »Osnovi marksističke filozofije«, za srednje vojne škole.

Za Savez komunista u cjelini, povezivanje teorije i prakse, revolucionarne teorije i revolucionarne prakse, ili teorijskog mišljenja i praktične revolucionarne borbe — uslov je za ostvarivanje njegove društvene uloge. Polazeći od te tvrdnje nije teško naći pravi odgovor na pitanje: u kakvoj vezi mora biti izučavanje marksizma, marksističko obrazovanje članstva i njihova idejno-politička aktivnost? I na užem planu, kao i za naš pokret u cjelini, može se reći da je povezivanje teoretske marksističke misli i praktične akcije, ne doktrinarno i akademsko pitanje, već uslov da organizacije mogu da ostvaruju svoju revolucionarnu ulogu u domenu svog rada. Ako su stavovi za koje se zalažemo fundirani na marksističkim analizama, onda se u akcijama neće osećati praznine, biće manje kolebanja, nedoumica i iznenađenja. I, obratno, akcije će biti kratkog daha ako se zasnivaju samo na subjektivnim procjenama, praktikizmu i sl. I ne samo to, tada one mogu voditi ka rezultatima koje ne želimo ili koje ne očekujemo.

Zato se uporno mora nastojati na povezivanju revolucionarne teorije sa idejno-političkom aktivnošću. To mora biti trajan zadatak usmjeren na stalno podsticanje da se više zna kako bi se vodile uspješnije političke akcije. Kako neprekidno moramo podsticati i doprinositi boljim rezultatima na području marksističkog obrazovanja, isto tako moramo uporno insistirati na primjeni teorije i njenoj realizaciji.

Navešću primjer o kojem je nedavno bilo riječi na jednoj našoj konferenciji. Tiče se razumijevanja međunacionalnih odnosa u našoj zemlji, politike ravnopravnosti i bratstva i jedinstva za šta se zalaže SK i što je jedna od osnova njegove politike. Sigurno da među komunistima u našim organizacijama nema onih koji ne bi mogli da definišu tu politiku i obrazlože je poznatim marksističkim stavov-

vima o nacionalnom pitanju. Tačnije, malo je onih koji to ne bi bili u stanju. To potvrđuju mnoge analize i ankete koje su izvedene. Ankete bi pokazale da gotovo svi znamo šta je politika i šta kaže teorija, da se za to načelno i verbalno izjašnjavamo. Ali, tačno je da se o pojavama nacionalizma u pojedinim sredinama nije podjednako govorilo. Oštro su se osuđivale pojave hrvatskog i srpskog nacionalizma, a o slovenačkom, makedonskom, muslimanskom i drugima, gotovo da se nije govorilo, ili ne u onoj mjeri koliko su nacionalističke pojave bile vidljive u određenim sredinama. A svi su ti nacionalizmi podjednako protiv naše politike, u osnovi su, podjednako antisocijalistički i usmjereni protiv cjelovitosti naše socijalističke zajednice i obavezno jedan drugog pothranjuju. Vidjeti samo opasnost u nacionalizmu jedne nacije, a ne i u drugima, znači biti nedosljedan. Osuditi pojave nacionalizma u jednoj sredini, a naročito u sredini nacije kojoj ne pripada, za komunistu znači iznevjeriti načela na kojima počivaju međunacionalni odnosi za koje se zalažemo. Znači nije u pitanju samo prihvatanje načela, poznavanje teorije, već i takvo ponašanje u praksi koje će značiti njenu dosljednu primjenu. Kada god nismo, ili kada god ne bismo tako postupali, dovodili bismo u pitanje našu politiku i, naravno, otežavali i usporili njenu realizaciju.

Ovaj primjer ne treba shvatiti kao bilo kakvo dramatizovanje stanja u pogledu razumijevanja međunacionalnih odnosa u našim organizacijama u negativnom smislu. U tom pogledu u našim organizacijama u osnovi je u redu i odranije, a naročito od 21. sjednice Predsjedništva. Ali ako ima ovakvih pojava, a osobito ako one prolaze bez reagovanja komunista, organizacije se njima moraju baviti i o njima misliti. Jer, na moralno i političko jedinstvo našeg sastava, svaki pa i najblaži oblik nerazumijevanja međunacionalnih odnosa, može samo negativno djelovati.

U borbi protiv tehnokratskih, liberalističkih, oportunističkih, birokratskih i drugih sličnih pojava, usvojili smo na osnovu stavova Pisma druga Tita i Izvršnog biroa, 4. konferencije SKJ i Platforme za X kongres — dovoljno jasne stavove. Izuzetan značaj za razumijevanje tih pojava, za našu akciju u organizacijama i rezultate koji su iza nas, ima poznato pismo druga Tita iz jula 1970. godine. Zatim, data su objašnjenja tih pojava sa marksističkog stanovišta. No, i pored toga, u našim organizacijama, tu i tamo ima shvatanja da je samo jedna vrsta od tih antisocijalističkih pojava stvarna opasnost i u društvu i u našim sredinama, a ne vidi se njihova međusobna povezanost, rekao bih čak zakonitost — da liberalistička, tehnokratska, oportunistička shvatanja i postupci imaju tendenciju isto-

vremenog i sjedinjenog podrivanja temelja našeg socijalističkog samoupravnog razvoja, a time i koncepcije opštenarodne odbrane. Zanimariti bilo koji vid otpora politici Saveza komunista značilo bi ostaviti otvoren dio fronta sa svim negativnim posljedicama koje iz toga proističu. Ne treba nam borba protiv liberalističkih pojava koja bi pogodovala tehnokratizmu i obratno, naravno. A jednostranom akcijom to bi se moglo dešavati. Nama je potrebna istovremena borba protiv svih shvatanja i postupaka koji se suprotstavljaju politici Saveza komunista Jugoslavije. Na takav zaključak nas nedvosmisleno upućuje i Platforma za X kongres.

Politički stavovi o tehnokratskim, anarholiberalističkim, birokratsko-etatističkim i drugim vrstama otpora politici SKJ, u osnovi su prihvaćeni, što ne znači da nećemo i dalje ulagati napore na istraživanju njihovih uzroka, a naročito onih izvora koji takve pojave mogu pothranjivati i iz naših, a ne samo širih društvenih uslova.

Na tom i drugim područjima treba podsticati razvoj društvenih nauka prema našim potrebama i mogućnostima, kao što moramo podsticati i zalagati se za dalji razvoj drugih naučnih oblasti rada za potrebe oružanih snaga i JNA, insistirajući istovremeno na jasnoj marksističkoj orijentaciji i opredjeljenosti. Kada su u pitanju ljudi, a osobito komunisti koji se bave naučnoistraživačkim radom, onda sumnje ne može biti u potrebu njihove visoke marksističke obrazovanosti i opredjeljenosti, podjednako u svim naučnim oblastima rada, a možda još više na području društvenih nauka i ratne vještine.

Naš odnos prema razvoju društvenih nauka i njihovoj primjeni u oružanim snagama mora biti pozitivan, jer su nam neophodna nova naučna i marksistička saznanja u izučavanju društvenih osnova koncepcije opštenarodne odbrane i, povezano s tim, u sferi armijskog života ona koja se bave položajem ljudi u vojnoj organizaciji, međusobnim odnosima i sl. Uprošćavanje da o tome nema šta da se raspravlja u JNA, da nema šta da se izučava, poboljšava i unapređuje, vodilo bi sličnim opasnostima kao kada bi se odnosi iz institucija i samoupravnih radnih organizacija i samoupravne društvene prakse mehanički prenosili u JNA. Upravo zbog usvojenih i neophodnih principa na kojima počiva naša vojna organizacija, kao što su subordinacija, jednostarješinstvo, sposobnost za efikasno i usklađeno dejstvo cijelog sistema odbrane i pojedinih njegovih dijelova — obavezuju nas na razvijanje društvenih nauka koje treba da se bave specifičnim problemima kojima se inače ne bave naučne i istraživačke institucije u društvu.

Marksisitičko obrazovanje je povezano sa našim svakodnevnim funkcionalnim obavezama u izgradnji sistema opštenarodne odbrane, izgradnji i jačanju oružanih snaga i JNA, posebno.

U pitanju su, po mom uvjerenju, dva osnovna stava koja zaslužuju pažnju. *Prvi*, da još uvijek nije dovoljno široko usvojeno shvaćanje među nama o tome da je marksističko obrazovanje neophodan uslov ne samo za idejno-političku aktivnost već i za rad na funkcionalnim dužnostima. S pravom se kaže da gotovo nema radnog mjesta u Armiji (i na svim područjima opštenarodne odbrane) za čije obavljanje nije nužan stanoviti nivo marksističkog obrazovanja. I, *drugi*, da marksistički pogled na svijet mora biti osnova svake naše aktivnosti, ne samo u razradi koncepcije i sistema opštenarodne odbrane već i u razvijanju moralnog faktora u oružanim snagama, u vaspitanju i obuci, u kadrovskoj politici, materijalnom obezbjeđenju i drugim aktivnostima.

Argumenata za te dvije tvrdnje ima dosta. Mislim da se oni mogu lako naći, a konsekvence iz njih za praktičan rad takođe nije teško izvesti. U vezi s prvim nisu u pitanju shvaćanja koja bi stručno osposobljavanje i usavršavanje vidjela bez komponente marksističkog obrazovanja, mada je bilo i takvih shvaćanja. Posrijedi je još uvijek nedovoljna sposobnost, pa možda i nedovoljna organizovanost da se, na primjer, na području stručnog osposobljavanja i usavršavanja u vojnim školama obezbijedi naučnomarksistička zasnovanost nastavnih sadržaja u cjelini, a ne samo da se izučavaju odgovarajući predmeti i obezbijedi dovoljno vremena za izučavanje marksističke misli i metodologije. Potrebni su dalji naponi da se naučni nivo, pa i marksistička zasnovanost svih predmeta, poboljšavaju, odnosno da se odavno usvojeni stavovi o tome da nastavnik u vojnim školama može biti samo onaj čija je idejna opredijeljenost zasnovana na politici SKJ, koji usvaja marksizam — stvarno realizuju. Istovremeno, nastavnici moraju imati ne samo osnovnu marksističku opredijeljenost već i solidno marksističko obrazovanje, pa i više od toga — sposobnost da apliciraju marksističke postavke na uže stručno područje, naročito kada je u pitanju ratna vještina.

Ako bismo tražili primjere u praktičnom radu u našim ustanovama, mogli bismo reći da gotovo redovno tamo gdje se srećemo sa pojavama praktikizma, iza njih nalazimo i pomanjkanje naučnosti i marksističke zasnovanosti (da ostanem na izrazu koji je upotrijebljen u rezoluciji 3. konferencije SKJ).

Za drugu tvrdnju to takođe vrijedi.

Praktičan zaključak iz obje tvrdnje da je neophodno dalje raditi na unapređivanju marksističkog obrazovanja u školama i usta-

novama, a isto tako da je nezamjenjiv lični rad na proširivanju vlastitog marksističkog obrazovanja, morao bi polaziti i od potreba unapređivanja stručnog rada u JNA, a ne samo zbog idejno-političkog rada i aktivnosti.

Čini mi se da je prikladno da završim jednim zaključkom iz Platforme. On glasi: »SK sa više plana i organizacije mora da stvara idejne, političke i materijalne pretpostavke za brži razvoj marksističke teorije. Razvoj marksizma nije jedan od sektorskih zadataka SK već opšti integralni zadatak njegove stabilizacije i jačanja. Bogatstvo dostignuća u razvoju samoupravne prakse zahteva neprekidno naučno istraživanje naše stvarnosti i njeno marksističko uopštavanje, davanje teoretskih odgovora na savremena pitanja ove etape naše revolucije. To su, pre svega, pitanja o putevima i sredstvima bržeg i potpunijeg razvoja samoupravljanja, jačanja samoupravnog udruženog rada, osposobljavanja SK da bude još odlučniji organizator radničke klase u njenoj borbi, da zagospodari društvenom reprodukcijom i odlučivanjem u društvu. U traženju novih teoretskih odgovora SK mora stalno da neguje slobodu mišljenja, da onemogućuje svaki vid sputavanja tog traženja, ali se mora odlučno suprotstaviti pokušajima da se pod vidom teoretskih diskusija vodi politička akcija protiv SK. Savez komunista će ubuduće podsticati i razvijati teorijski rad i marksističku naučnu kritiku svoje djelatnosti i društvene prakse«.

Jedino treba dodati, uz pitanja koja su u ovom stavu pobrojana, i područje narodne odbrane, pa da se sve to što je rečeno potpuno i bez izuzetka odnosi i na pripadnike armije.